13.10.2026 klo 12.15 / HE 175/2026 vp / Asiantuntijapyyntö

Lausunto eduskunnan hallintovaliokunnalle pelastustoimen rahoitustilanteesta

Pelastustoimi on keskeinen osa yhteiskunnan kokonaisturvallisuutta, varautumista ja häiriötilanteiden hallintaa. Hyvinvointialueuudistuksen jälkeen pelastustoimen toimintaympäristö on muuttunut merkittävästi. Pelastuslaitoksille kohdistetun valtakunnallisen talouskyselyn tulokset osoittavat, että useilla alueilla taloudelliset reunaehdot vaikeuttavat lakisääteisten tehtävien toteuttamista sekä palvelujen pitkäjänteistä kehittämistä.

Tätä kuulemista varten tehtiin kysely kaikille pelastuslaitoksille. Vastanneista pelastuslaitoksista yli puolet arvioi saavansa hyvinvointialueensa talousarviossa enemmän rahoitusta kuin pelastustoimen laskennallinen osuus osoittaisi, mutta samalla lähes kolmannes ilmoitti saavansa laskennallista osuutta pienemmän rahoituksen. Useissa avovastauksissa korostettiin, että käytännössä pelastustoimen käyttöön osoitettu rahoitus ei vastaa alueiden riskitasoa, palvelutarpeita eikä kansallisten valmius- ja varautumistehtävien kasvua.

Erityisen huolestuttavaa on, että muutosneuvottelut ovat olleet käynnissä, toteutuneet tai tulossa lähes 60 prosentissa vastanneista organisaatioista. Lisäksi kyselyssä arvioitiin henkilöstövähennystarpeen olevan yhteensä 39 henkilötyövuotta vuonna 2026, 50 henkilötyövuotta vuonna 2027 ja 27 henkilötyövuotta vuonna 2028. Henkilöstö muodostaa pelastustoimen keskeisen suorituskyvyn perustan, joten merkittävät henkilöstövähennykset heijastuvat väistämättä palvelukykyyn, toimintavalmiuteen ja varautumisen tasoon.

Kyselyn perusteella merkittävimmät kustannuspaineet liittyvät henkilöstökulujen kasvuun, ICT-kustannuksiin sekä kiinteistökuluihin. Samanaikaisesti pelastuslaitoksille on osoitettu uusia velvoitteita, tietojärjestelmähankkeita ja varautumistehtäviä ilman vastaavaa lisärahoitusta. Useat vastaajat nostivat esille huolen siitä, että kansallisten järjestelmien käyttöönotot ovat lisänneet työmäärää ja manuaalista työtä merkittävästi.

Keskipitkän aikavälin rahoitusnäkymät arvioitiin varsin varovaisiksi. Lähes puolet vastaajista sijoitti näkymän asteikolla tasolle 1 tai 2, joissa rahoituksen katsotaan aiheuttavan merkittäviä haasteita palvelutuotannolle. Vain yksi vastaaja arvioi rahoituksen mahdollistavan aidosti palvelujen kehittämisen.

Keskeinen havainto on ristiriita pelastustoimelle asetettujen velvoitteiden ja käytettävissä olevan rahoituksen välillä. Useissa vastauksissa kuvattiin tilanteita, joissa palvelutasopäätösten tavoitteet, kasvavat riskit, väestönsuojelun ja varautumisen vaatimukset sekä toimintavalmiustavoitteet edellyttäisivät lisäresursseja, mutta käytettävissä olevat taloudelliset raamit pakottavat säästöihin. Tällainen kehitys voi johtaa palvelutason heikkenemiseen, investointien lykkäämiseen sekä henkilöstöresurssien vähentämiseen.

Pelastustoimen näkökulmasta on välttämätöntä, että rahoitusmallin toimivuutta arvioidaan uudelleen. Rahoituksen tulee perustua nykyistä vahvemmin alueellisiin riskeihin, suorituskykyvaatimuksiin, väestönsuojeluun, kansallisiin varautumistehtäviin sekä toimintaympäristön muutoksiin. Lisäksi uusien velvoitteiden ja valtakunnallisten kehittämishankkeiden yhteydessä tulee varmistaa täysimääräinen rahoitus niiden toimeenpanolle.

Pelastustoimi on kansallisen turvallisuuden perusrakenne, jonka toimintakyvyn ylläpitäminen edellyttää ennakoitavaa, pitkäjänteistä ja riskeihin perustuvaa rahoitusta. Kyselyn tulokset osoittavat, että nykykehitys sisältää merkittäviä riskejä pelastustoimen palvelukyvylle useilla hyvinvointialueilla. Hallintovaliokunnan on perusteltua kiinnittää tähän kehitykseen erityistä huomiota tulevassa lainsäädäntö- ja rahoitusohjauksessa.

Pelastustoimen taustatietoja kyselyn ulkopuolelta:

Pelastustoimen kiireelliset tehtävät

Vuosien 2022–2024 (keskiarvo)	62891
Vuosi 2025	55704 (tehtävämäärä laskenut).

Tulipalot

Vuosien 2022–2024 (keskiarvo)	11894
Vuosi 2025	11226 (tehtävämäärä laskenut hieman).

Toimintavalmiusaika vahvuus 1+3 vuonna 2025 ja 2026 9.34 min.

Hyvinvointialueiden pelastustoimen rahoitus (euroa)

Vuosi 2023	498,6 miljoonaa (laskennallinen), 544,8 miljoonaa (toteutunut)
Vuosi 2024	511,2 miljoonaa (laskennallinen), 563,8 miljoonaa (toteutunut)